

Bildiyimiz kimi, Azərbaycan xalqı, dünyanın müxtəlif ölkələrində məskunlaşmış soydaşlarımız hər il dekabrın 31-də Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Gününü təntənəli qeyd edir. Çox qədim tarixə malik xalqımız bu əlamətdar bayramı uzun illərdən bəri davam edən ənənələrinə, mədəniyyətinə, tarixi köklərinə xas olan duyğularla keçirir.

Bu ənənəvi Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü bayramı ildən-ile daha geniş vüsət alır, ürəklərdə vətən eşqi, milli-mənəvi birlik hissələri bəsləyən hər bir həmvətənimiz tərəfindən güclü dəstək alır. Birinci dəfə həmrəylik və birlik eşqi ilə dillərə düşən və rəsmiləşdirilən bu bayram ürəklərdə uzun illərdən bəri qorunan azadlıq və birlik hissələrinin təzahürüdür.

Ənənəvi bayram Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin o vaxtkı sədri Heydər Əliyevin uzaqgörənliyini, xalqı öz ətrafında birləşdirmək məharətini bir daha sübuta yetirir. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin 1991-ci il dekabrın 16-da "Dünya Azərbaycanlılarının həmrəylik və birlik günü haqqında" qərarı yenidən müstəqilliyini elan etmiş Azərbaycanın yeni tarixində ən mühüm sənədlərdən biridir. Tarixi sənəddə deyilir ki, çoxəsrlik zəngin tarixə malik olan Azərbaycan öz inkişafının müxtəlif mərhələlərində dəfələrlə xarici istilaya məruz qalmış, onun torpaqları zəbt edilmiş və parçalanmış, dövlət müstəqilliyi və suverenliyi əlindən alınmış. Gülistan (1813-cü il) və Türkmənçay (1828-ci il) müqavilələri ilə Azərbaycan xalqı və onun tarixi torpaqları parçalanaraq Rusiya ilə İran dövlətləri arasında bölünüb.

Lakin dəfələrlə tarixi ədalətsizliyə məruz qalsa da, milli dövlət institutları ləğv edilərsə də, Azərbaycan xalqı müstəqillik yolunda öz mübarizəsini dayandırmamışdır. İyirminci yüzilliyin əvvəllərində yaranmış müəkkəb tarixi şəraitdə müstəqilliyini bərpa etmək üçün xalqımız mühüm addımlar atıb. İmperiya zülmündən azad olan Quzey Azərbaycan 1918-ci il mayın 28-də dövlət müstəqilliyi qazanaraq öz tarixi ərazisində milli dövlətini - Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətini yaratdı. Çox keçmədən Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü yeni təcavüzə - bolşevik Rusiyanın silahlı müdaxiləsinə məruz qaldı. Beləliklə, qanuni hakimiyyət zorakılıqla devrildi və Azərbaycan xalqının çox böyük qurbanlar bahasına qazandığı müstəqilliyə son qoyuldu. Demokratik qüvvələrin əksəriyyəti repressiyaya məruz qaldı, xalqın bir qismi isə mühacirət etməyə məcbur oldu.

Sovet imperiyası tərkibinə qatıldığı 70 il ərzində Azərbaycana qarşı müstəmləkəçilik siyasəti yeridilmiş, Azərbaycan xalqı təqiblərə və kütləvi cəza tədbirlərinə məruz qalmışdır. İmperiya siyasəti dünya azərbaycanlılarını bir-birindən təcrid etməyə məqsədilə pantürkizm məfhumunu Şərqi aləmində təhlükəli bir ideya kimi təqdim edərək, dünyada və Sovetlər İttifaqında yaşayan türkdilli xalqlar arasında əlaqələrin məhdudlaşmasına, kəsilməsinə cəhd göstərmişdi. Bu siyasətin təzahürü kimi sərhəd çepərləri Azərbaycan xalqını parçalamışdır. Bütün bunlara baxmayaraq, azərbaycanlılar milli dövlət, milli və mənəvi bütövlük, müstəqillik uğrunda mübarizəni davam etdirmişlər.

Ötən əsrin 90-cı illərindən başlayaraq, xalqın milli özünüdərk güclənmiş, ictimai həyatın demokratikləşməsi istiqamətində xalq hərəkatı genişlənmişdir. Naxçıvan Muxtar Respublikasında demokratik qüvvələr milli birlik və müstəqillik ideyası ətrafında birləşərək siyasi və ictimai birliklər yaratmışlar. 1989-cu ilin dekabrında Güney və Quzey Azərbaycan arasında humanitar, mədəni, iqtisadi və qohumluq əlaqələrini bərpa etmək məqsədilə sərhəd çepərlərinin götürülməsi və mühəndis-texniki qurğuların sökülməsi haqqında qərar qəbul edildi.

Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının, Azərbaycan Kommunist Partiyasının mərkəzi komitələri, partiyanın yerli orqanları, SSRİ Sərhəd Qoşunlarının rəhbərliyi buna mane olmaq üçün bütün siyasi və hərbi təsir vasitələrinə əl atdılar. Lakin buna baxmayaraq, Naxçıvanda "Sərhəd hərəkatı" adlı bir sıra siyasi aksiyalar həyata keçirildi. Genişlənən demokratik hərəkatın nəticəsində SSRİ-nin dövlət sərhədi boyunca çəkilən sərhəd çepərləri elliklə söküldü. İlk dəfə olaraq Arzın o tayında, bu tayında olan qohumların, həmvətənlərin ünsiyyət imkanları yarandı, sadələşdirilmiş keçid məntəqələri təşkil edildi. 1989-cu il dekabrın 31-i Dünya azərbaycanlılarının həmrəylik bayramına çevrildi, 1990-cı ildə isə həmin günün ildönümü Muxtar Respublikada geniş qeyd edildi.

Doğulduğum kənd Araz çayının qırağında olduğu

Diaspor quruculuğu, lobbicilik və dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi

üçün, uşaqlıq dövründə tikanlı məfillərin niyə çəkildiyi, rus sərhədcilərinin bizi Araz çayına hansı səbəbdən buraxmadıqları ilə çox maraqlanırdım. Qoca nənəm həmişə deyirdi ki, Arzın o tayında yaşayanlar da bizim millətdir, sadəcə, onlarla bizi ruslar ayırıb. Onun savadı gördüm ki, bu millətin taleyinə düşən ayrılıq, ikiyə bölünməyin səbəbini nənəm tam izah edə bilməsə də, bir sadə cümləsi ilə millətin faciəsinə səbəb olan tarixi hadisənin əsl səbəbkarlarına düz işarə edib. Nənəmin qəlbində olan Cənub həsrətində milli ayrılıqdan daha çox doğma insan itkisinin üzüntüsü yaşayırdı. O həmişə deyirdi ki, "Qaçaquş" vaxtı doğma bacım o tayda qaldı. Yaşlı nəslin nümayəndələri bilir ki, keçən əsrin əvvəlində ermənilərin Naxçıvana etdiyi basqın vaxtı əhalinin, xüsusilə də qadınların bir hissəsi düşməndən qorunmaq üçün Arazi keçərək Cənuba sığınmış. Məhz "Qaçaquş" adı da həmin vaxtdan qalıb və nənəm o hadisələr zamanı bir bacısını itirib. Bu həsrəti savadlı insanlar milli faciə kimi, savadsızlar isə doğmalarının itkisi kimi dəyərləndirərsə də, mahiyyət etibarilə heç nə deyishmir. Nəticədə üreyimiz hələ də Cənub həsrəti ilə sızılamaqdadır. Həmin vaxt 13 yaşım vardı. Naxçıvanda Milli Azadlıq Hərəkatının da iştirakı öz pik həddinə çatdı, hətta gedən proses böyük bir imperiyanın sərhədlərini sökülməsi ilə nəticələndi. Naxçıvanın sərt qışına baxmayaraq, o taylı-bu taylı əhali bir-birilə danışmaq,

görüşmək üçün Arzın qırağına axın edirdi. Öz itkin düşmüş doğmalarını soruşaraq tapanlar, qışın soyuğuna baxmayaraq, özlərini suya ataraq bir-birilə görüşmək istəyirdilər. Hətta həmin hadisələr zamanı istər bizim vətəndaşlarımızdan, istərsə də cənublu qardaşlarımızdan bir neçə nəfər suda boğularaq dünyasını dəyişdi. Bir az əvvəl haqqında söhbət etdiyim nənəm də soruşaraq öz bacısı haqda məlumat əldə etdi, ancaq təəssüflər olsun ki, o, dünyasını dəyişmişdi. İtkin düşən və sonradan rəhmətə gedən bacısının övladları ilə görüşəndə nənəmin hansı hissələr keçirdiyi hələ də yadımdan çıxmır. Məhz onda mən millətimizin hansı iztirabı çəkdiyini anlamağa başladım.

Mən yaxın tariximizdə Naxçıvanda cərəyan edən hadisələri təsadüfən yada salmadım. Bəli, milli birliyi-mizə və həmrəyliyəmə gədən yol, bu istiqamətdə aparılan dövlət siyasətinin əsası məhz Naxçıvanda qoyulduğu üçün bunu etdim. Danılmaz faktır ki, istər sərhədlərin sökülməsi, istərsə də 31 dekabrın Azərbaycan tarixinə Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü kimi daxil olması prosesi ilə bağlı siyasi qərar da məhz dahi siyasətçi Heydər Əliyevin rəhbərlik etdiyi Naxçıvan Ali Məclisi tərəfindən verildi. Dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanmağa başladığı ilk illərdən Dağlıq Qarabağ münəqşəsi ilə bağlı erməni və ermənipərəst qüvvələrin apardığı qeyri-obyektiv təbliğatın ifşası, Azərbaycan həqiqətləri ilə bağlı doğru in-

formasiyanın yayılması Azərbaycan diaspor qurumlarının qarşısında dayanan əsas vəzifələrdən biri kimi qəbul edilib.

Prezident İlham Əliyev bütün tədbirlərdə Ermənistanın Azərbaycan Respublikasına qarşı hərbi təcavüzündən, Dağlıq Qarabağ münəqşəsi ətrafında ermənipərəst qüvvələrin apardığı təbliğatın mahiyyətində geniş söhbət açıb. Azərbaycan Respublikasına qarşı hər hansı formada təcavüzün qarşısının alınması, lobbicilik fəaliyyətinin genişləndirilməsi, milli maraqların müdafiə olunması hər bir Azərbaycan icması-nın və xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlının müqəddəs vəzifəsi kimi dəyərləndirilir.

Dünya birliyinə sürətlə inteqrasiya edən Azərbaycanın maraqlarının qorunmasında, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə lazımi şəkildə çatdırılmasında xaricdəki diaspor təşkilatlarımızın qarşısında bir sıra mühüm vəzifələr durur. İlk növbədə, dünyada yaşayan azərbaycanlıların öz tarixi Vətənləri ilə əlaqələrinin daha da möhkəmlənməsinə ehtiyac var. Vətənləri ilə bağlı olan soydaşlarımız özlərini daha da rahat hiss edəcəklər. Belə olan halda, Azərbaycan dövləti onlara daha böyük dəstək verə biləcək. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin bu xüsusda həmvətənlərimizə belə bir müraciəti var: "Əlbəttə, biz çox istəyirik ki, xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı heç olmasa ildə bir dəfə Azərbaycana gəlsin. Birincisi, ona görə ki, Vətən-

lə əlaqələr qırılmasın. İkincisi, ona görə ki, Azərbaycanın müxtəlif yerlərində çox gözəl şərait yaradılıb. Hazırda Azərbaycana gələn turistlərin sayı getdikcə artır. Əlbəttə ki, biz onların arasında dünya azərbaycanlılarını da görmək istəyirik. Əgər xaricdə yaşayan hər bir azərbaycanlı ailəsi, hesab edirəm ki, ildə ən azı bir dəfə Azərbaycana gəlsə, bu çox yaxşı olar."

Yeni tarixi şəraitdə diaspor təşkilatlarımızın qarşısında duran vacib vəzifə Azərbaycan reallıqlarını, ilk növbədə, Qarabağ münəqşəsi barədə həqiqətləri dünya ictimaiyyətinə daha dolğun şəkildə çatdırmaqdan ibarətdir.

Biz informasiya dövründə yaşayırıq və informasiyanın əhəmiyyəti getdikcə artır. Biz buna hazır olmırıyq. Lakin etiraf etmək lazımdır ki, bizim zəif yerlərimizdən birincisi xarici ölkələrin dövlət, hökumət, qanunvericilik orqanlarında təmsilçiliyimizin aşağı səviyyədə olmasıdır, ikincisi isə xarici media qurumları ilə Azərbaycan diaspor təşkilatlarının öz işini lazımi səviyyədə qura bilməməsidir. Bizim xarici mediaya çıxışımız çox məhduddur. Bu sahədə əsaslı dönüş yaratmaq üçün təbliğat işimizi daha da təkmilləşdirməliyik.

Məhəmmədali QƏRİBLİ

Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi müsabiqəyə təqdim etmək üçündür.